

פרשת ויקהל - פקודי, מלאכת מחשבת, מקורות

ד"ר חזות גבריאלי

1. משנה מסכת חגיגה פרק א

היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו הלכות שבת חגיגות והמעילות הרי הם כהררים התלויין בשערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות הדינין והעבודות הטהרות והטומאות ועריות יש להן על מי שיסמכו הן הן גופי תורה :

2. דברים פרק ה

(יב) שְׁמֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כְּאֲשֶׁר צִוָּה | יִקְנֹק אֱלֹהֶיךָ :

(יג) שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּיךָ :

(יד) וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת | לִיקְנֹק אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל־מְלַאכָּה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְשׁוֹרְךָ וְחֶמְרְךָ וְכָל־בְּהֵמַתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ כָּמוֹךָ :

(טו) וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ | בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּצְאֶיךָ יִקְנֹק אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָרֵעַ נְטוּיָה עַל־כֵּן צִוָּה יִקְנֹק אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת :

3. שמות פרק לא

(ב) רָאָה קְרָאתִי בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בְּרֵאֲוֹרִי בְּרִחִיר לְמַטֵּה יְהוּדָה :

(ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רֹחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלַאכָּה :

(ד) לְחַשֵּׁב מַחֲשַׁבֶּת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת :

(ה) וּבַחֲרֹשֶׁת אֲבָן לְמִלֵּאת וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מְלַאכָּה :

.....

(יג) וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתַתִּי תִשְׁמְרוּ כִּי אֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיַנִּיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יִקְנֹק מְקַדְּשְׁכֶם :

(יד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קָדֹשׁ הוּא לָכֵם מִחַלְלֶיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָּל־הַעֲשֶׂה בָּהּ מְלַאכָּה וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עַמִּיָּה :

(טו) שְׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלַאכָּה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבְּתוּן קָדֹשׁ לִיקְנֹק כָּל־הַעֲשֶׂה מְלַאכָּה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוֹמָת :

(טז) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדַרְתֶּם בְּרִית עוֹלָם :

(יז) בְּיָנִי וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת הוּא לְעַלְמֵם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יִקְנֹק אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיִּנְפֹּשׁ : (ה) וּבַחֲרֹשֶׁת אֲבָן לְמִלֵּאת וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מְלַאכָּה :

4. רש"י שמות פרק לה

(ב) ששת ימים - הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת :

5. שמות פרק לו

(ה) וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מִרְבֵּים הָעַם לְהַבְיֵא מִדֵּי הָעֵבֶדְדָה לְמְלַאכָּה אֲשֶׁר־צִוָּה יִקְנֹק לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ :

(ו) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל־עֲשׂוֹר־עוֹד מִלְּאִכָּה לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלָא הָעָם מִהִבִּיא :

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מט עמוד ב

דתניא : אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן, הם זרעו - ואתם לא תזרעו, הם קצרו - ואתם לא תקצרו, הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה - ואתם לא תכניסו מרשות הרבים לרשות היחיד. הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע - ואתם לא תוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים, הם הוציאו מעגלה לעגלה - ואתם לא תוציאו מרשות היחיד לרשות היחיד. מרשות היחיד לרשות היחיד, מאי קא עביד? - אביי ורבא דאמרי תרוויהו, ואיתימא רב אדא בר אהבה : מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יב עמוד א

לא יפלה את כליו כו'. איבעיא להו : לא יפלה את כליו - ביום, שמא יהרוג, ורבי אליעזר היא. דתניא, אמר רבי אליעזר : ההורג כינה בשבת כאילו הורג גמל.

8. תלמוד בבלי מסכת חגיגה פרק א - הכל חייבין [המתחיל בדף ב עמוד א]

מאי כהררין התלוין בשערה? [דף י עמוד ב] מלאכת מחשבת אסרה תורה, ומלאכת מחשבת לא כתיבא.

9. רש"י מסכת חגיגה דף י עמוד ב

מלאכת מחשבת - שהמחשבה חשבה בדעתו ונתכוון לה, וזה לא נתכוון לה לבנין זה - לפיכך פטור, וזהו רמז מועט, דאילו מלאכת מחשבת בשבת לא כתיבא, אלא במשכן הוא דכתיב, ולפי שסמך בפרשת ויקהל פרשת שבת לפרשת משכן - אנו למדין מלאכת מחשבת לשבת.

10. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ס עמוד א

לבתה הרוח - כולן פטורין. ת"ר : ליבה ולבתה הרוח, אם יש בלביו כדי ללבותה - חייב, ואם לאו - פטור. אמאי? ליהוי כזורה ורוח מסייעתו! אמר אביי : הכא במאי עסקין - כגון שליבה מצד אחד, ולבתו הרוח מצד אחר. רבא אמר : כגון שליבה ברוח מצויה, ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה. ר' זירא אמר : כגון דצמרה צמורי. רב אשי אמר : כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו - ה"מ לענין שבת, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.